

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Kisházi János ügyvéd által képviselt felperes neve(**felperes címe**) felperesnek - a ... kamarai jogtanácsos által képviselt alperes neve(**alperes címe**) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Balassagyarmati Törvényszék 2020. október 6. napján meghozott 15.P.20.198/2020/13. számú ítélete ellen a felperes részéről 14. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy az állam által viselendő le nem rótt kereseti illeték összege 95.400 (kilencvenötezer-négyszáz) forint.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 5.000 (ötezer) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 15.000 (tizenötezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209/A. § (2) bekezdésére alapított keresetével az alperessel 2008. augusztus 9-én megkötött gépjárművásárlási célú devizaalapú kölcsönszerződés árfolyamkockázatot a fogyasztó felperesre hárító feltétele tisztességtelenségén alapuló teljes érvénytelenségének megállapítását, ennek jogkövetkezményeként pedig a szerződés hatályossá nyilvánítását és az alperes 52.240 forint megfizetésére kötelezését kérte. Álláspontja szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül ráterhelő szerződési feltétel tisztességtelenségét az erről szóló hiányos tájékoztatás idézi elő, ami nem felel meg a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatban, valamint az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-186/16. számú Andricu és társai ítéletében és a C-51/17. számú Ilyés ítéletében értelmezett világos és érthető megfogalmazás követelményének. Hivatkozott arra is, hogy az Általános Szerződési Feltételek (a továbbiakban: ÁSZF) és az egyedi rész egymástól eltér, így az ÁSZF a Ptk. 205/C. §-a alapján nem vált a szerződés részévé. Ettől függetlenül az egyedi szerződésből és az ÁSZF rendelkezéseiből csupán az tűnik ki, hogy az ügyletben az árfolyam változásával összefüggő valamiféle kockázat rejlik, annak a felperesre nézve hátrányos gazdasági következményei azonban már nem. A felperesnek a kapott tájékoztatás alapján nem kellett arra a következtetésre jutnia, hogy a jelentős árfolyamváltozás lehetősége valós, az a futamidő alatt bekövetkezhetsen és annak hatására a törlesztőrészlet összege felső határ nélkül megemelkedhet és ennek kockázata kizárólag őt terheli. Állította, hogy az egyedi szerződésben és az ÁSZF-ben

foglaltakon túl írásbeli tájékoztatást nem kapott, a finanszírozási ajánlat aláírás hiányában nem igazolja, hogy azt részére átadták, illetve tartalmát megismerte, a megállapodás megnevezésű okirat beazonosítás hiányában szintén nem igazolja a tájékoztatást tartalmazó okiratok átadását, a szóróanyagok pedig nem elégítik ki a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 203. § (6) bekezdésében megfogalmazott azon követelményt, hogy az ügyfél aláírásával igazolja a kockázatfeltárás tudomásul vételét.

Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Elsődlegesen azt állította, hogy az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltételeket, a konstrukció kiválasztása útján egyedileg megtárgyalták, ezért az a Ptk. 205/A. §-a szerint nem minősül általános szerződési feltételnek, így nem lehet tisztességtelen. A támadott szerződési feltétel ettől függetlenül sem tisztességtelen, mert a szerződéskötést megelőzően a gépjármű-finanszírozási tájékoztatóban, az ajánlatban, majd a szerződés egyedi részében és az ÁSZF 7. pontjában, a jogszabályban, a 6/2013. számú, valamint a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatban és az EUB előzetes döntéshozatali ítéleteiben foglalt elvárásoknak megfelelően tájékoztatta a felperest az árfolyamváltozás kockázatáról és ennek a fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatásáról. Az említett tájékoztatásokban nincs olyan rendelkezés, vagy nem érthető kikötés, ami alapján a felperes átlagfogyasztóként alappal gondolhatta volna azt, hogy az ügyletnek nincs kockázata, vagy az őt csak meghatározott mértékben terhelné. Az alperes vitatta a felperes jegybanki alapkamattal elvégzett számszaki levezetését, mert szerinte érvénytelenség esetén kizárólag a BUBOR + kamatfelárral való elszámolást lehetne alkalmazni.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította és kötelezte az alperesnek 15 napon belül 13.520 forint perköltség megfizetésére, valamint rendelkezett arról, hogy a le nem rótt illetéket az állam viseli.

Döntését arra alapította, hogy az alperes a kölcsönkérelem mellékletét képező megállapodásban, az ajánlatban, a felperes rendelkezésére bocsátott tájékoztató anyagokban, az egyedi szerződésben és az ÁSZF 7. pontjában, valamint szóban a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében, a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatban, továbbá az EUB C-186/16. számú Andriuc és társai ítéletében és a C-51/17. számú Ilyés ítéletben felállított követelményeknek megfelelően tájékoztatta a felperest az árfolyamkockázat mibenlétéről és annak a fogyasztó felperes fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatásáról. Egyik okirat sem tartalmaz olyan kitételt, amiből a felperes arra következtethetett volna, hogy az árfolyamkockázat veszélye nem reális, nem valós és az nem teljes egészében őt terheli, illetve annak felső korlátja lenne. Az ajánlatban foglaltak, a szerződés egyedi része és az ÁSZF 7. pontja alapján a felperesnek fel kellett ismernie az árfolyamkockázat okait, mibenlétét, jelentőségét és azt, hogy az felső határ nélkül őt terheli. A rendelkezésére bocsátott és általa szabadon megismerhető „Indítsunk együtt!” elnevezésű tájékoztató felvilágosítást adott arról, hogy devizafedezet hiányában a kockázat a teljes futamidő alatt fennáll, nem elhanyagolható mértékű, aminek gazdasági következményeként jelentősen megváltozhat a törlesztőrészlet. A szóbeli tájékoztatás megtörténtét, továbbá az ajánlat ügyfelek részére való átadását és azt, hogy a tájékoztató anyagok a kereskedésben rendelkezésre álltak tanútanúvallomása is megerősítette. A finanszírozási ajánlat a felperes aláírásának hiányában is bizonyítja az abban foglaltak felperes általi megismerését, hiszen a felperes az ajánlatban foglalt adatok alapján kötötte meg lényegében azzal azonos tartalommal a szerződést. Ez az ajánlat pedig külön felhívta a felperes figyelmét a tájékoztatóban foglaltakra, a szerződés devizajellegére, ami egyértelműen kiderül az egyedi szerződésből és az ÁSZF ahhoz kapcsolódó 7. pontjából is. Mindezekhez képest a felperes -

személyes előadásából kitűnően - nem tanúsított az átlagfogyasztótól elvárható figyelmességet, a részére átadott okiratokat a szerződés aláírása előtt nem olvasta át gondosan, holott, ha ezt megtette volna, tisztában kellett volna lennie a forint-árfolyam esetleges gyengülésének és az irányadó kamat változásának lehetőségével, az árfolyam változásának a törlesztőrészekre gyakorolt hatásával és azzal is, hogy mindez nehéz gazdasági helyzetbe hozhatja. A felperes általa elismerten ismerte a devizakölcsönök működését, hiszen az alperessel több, azóta már lezárt deviza alapú szerződést kötött. A szerződésmódosítás során a törlesztőrészek változása és az ebből eredő fizetési terhek ismeretében vállalta továbbra is a deviza alapú szerződés kockázatát, a forintra váltás törvényi lehetőségével nem kívánt élni. Az árfolyamváltozás kockázatáról, annak a felperes fizetési kötelezettségére gyakorolt hatásáról adott világos és érthető tájékoztatás miatt az árfolyamváltozás kockázatát a felperesre telepítő szerződési feltétel nem tisztességtelen.

A felperes az ítélet elleni fellebbezésében kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset teljesítését. Az elsőfokú eljárásban kifejtett érveit fenntartva továbbra is állította, hogy a szerződés egyedi részében és az ÁSZF-ben adott tájékoztatás nem elégíti ki a jogszabályok, valamint a hazai és az uniós ítélkezési gyakorlat által felállított követelményeket. A kölcsönkérelem az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően nem tekinthető a szerződés részének, így ebből a kockázatfeltárás megfelelőségére nem vonható le következtetés, az általa aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat meglétét az alperes nem bizonyította, a szóbeli tájékoztatásnak pedig a Hpt. 203. § (4) bekezdésében és 210. § (1) bekezdésében előírt kötelező írásbeli alak miatt nem lehet jelentősége. Ezért csak a szerződés egyedi részében és az ÁSZF-ben adott tájékoztatásból lehetett kiindulni, amiben nincs szó sem az árfolyamkockázatról, sem annak a törlesztőrészekre, valamint a forintban kifejezett tőkeösszegre gyakorolt hatásáról. A konstrukció kockázatára csupán a CHF alapúságra vonatkozó kikötés utal, amiből önmagában a felperesi fogyasztó számára nem volt levonható az a következtetés, hogy az árfolyam kedvezőtlen változásának kockázata kizárólag és korlátozás nélkül őt terheli. Következésképp az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel a 2/2014. Polgári jogegységi határozat 1. pontjában kifejtettek szerint tisztességtelen. Hangsúlyozta, hogy a devizakockázat áthárítása nem azonos a kockázatfeltárással, ami a nyújtott termék tulajdonságainak minden részletre történő leírását jelenti. Ehhez képest az ÁSZF-be foglalt tájékoztató a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében foglaltaknak ugyan megfelel, azonban nem elégíti ki az EUB C-186/16. számú Andriciuc és társai ítélet 50. pontjában, valamint a C-51/17. számú Ilyés ítélet 74. pontjában meghatározott követelményeket, mert nem tartalmazza, hogy a kedvezőtlen árfolyamváltozás a felperest terhelő pénzügyi kötelezettséget jelentős mértékben megnövelheti, így nem tudta a vállalása gazdasági következményeit felmérni. Amennyiben a tájékoztatás érthető és világos lett volna, abból egyértelműen ki kellett volna derülnie annak, hogy az árfolyamváltozás minden hatását a felperes viseli. Ehhez képest az egyedi szerződés és az ÁSZF nem hívta fel figyelmét a forint árfolyamának jelentős gyengülésével járó kockázatokra és arra, hogy ezáltal a törlesztőrészlet összege jelentősen megemelkedhet, ami őt gazdaságilag nehéz helyzetbe hozhatja.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására és a felperes másodfokú perki költségben marasztalására irányult, utalva a döntés helyes indokaira és az elsőfokú eljárásban előadott védekezésében foglaltakra. Kiemelte, hogy a felperes keresete összeszerűségében is megalapozatlan, mert nem helytálló a számszaki levezetése és alaptalanul hivatkozik túlfizetésre, hiszen a szerződés alapján jelenleg is tartozása áll fenn az alperes felé.

A Fővárosi Ítéltábla a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 256/A. § (1) bekezdés f) pontja szerint a felperes fellebbezését tárgyaláson kívül bírálta el, aminek

keretében teljes terjedelmében bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak nem volt fellebbezés hiányában elsőfokon jogerőre emelkedett rendelkezése [Pp. 228. § (4) bekezdés].

Az ítélet tábla a felperes fellebbezését alaptalannak találta. Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és az ítélet tábla a döntéssel is egyetértett, azonban az abban kifejtettektől eltérő, következő indokok szerint.

Abból kellett kiindulni, hogy a felek közötti szerződés általános és egyedileg meg nem tárgyalt feltételeket tartalmazó fogyasztói szerződés. A felek az alperes által előre megfogalmazott blanketta-szerződés alkalmazásával szerződtek és az alperes nem bizonyította az említett feltételek egyedi megtárgyaltságát, azt, hogy a felek között valóságos tárgyalások folytak és a felperesnek volt lehetősége a szerződés tartalmának befolyásolására. Nem teszi a változó törlesztőrészletű, fix futamidejű konstrukcióban szereplő feltételeket egyedileg megtárgyalttá az, hogy a szintén általános szerződési feltételként az alperes által előre kidolgozott konstrukciók közül a felperes választhatott. Nem annak van ugyanis jelentősége, hogy a konstrukciót egyedileg megtárgyalták-e, hanem az árfolyamkockázat viselését a felperesre telepítő szerződési feltételeknek kellett volna adott esetben egyedileg megtárgyaltnak lenni, ami az alperes által felhozott érvek mentén nem állapítható meg.

Az ÁSZF és az egyedi rész a felperes érvelésével ellentétben nem tér el egymástól, így az ÁSZF a szerződés részévé vált. Az egyedi szerződés tartalma alapján egyértelműen kikövetkeztethető volt a konstrukció, nevezetesen, hogy az árfolyamváltozás viselésének kötelezettsége változatlan futamidő mellett a törlesztőrészlet változását eredményezi, és az egyedi rész egyértelműen utal arra, hogy a törlesztőrészlet változást az ÁSZF szabályozza. Adott esetben az ÁSZF valóban az alperes által kidolgozott különböző konstrukciókra vonatkozó szabályok gyűjteménye, azonban az egyedi szerződésből egyértelműen kitűnik, hogy a konstrukció devizaalapú és az ÁSZF törlesztőrészlet változásra vonatkozó rendelkezései képezik a részét a szerződésnek. Az ÁSZF 7/A. pontja pedig jól elkülönülten, egyértelműen beazonosíthatóan foglalja magába „a törlesztőrészlet változása deviza alapú kölcsön esetén” címszó alatt a vonatkozó rendelkezéseket. Amint azt az EUB C-42/15. számú Home Credit Slovakia a.s. ítéletében kifejtette, a lényeges feltételeknek nem kell egy okiratban szerepelni, de az a minimális elvárás, hogy lehetővé kell tenni a fogyasztó számára a szerződés lényeges tartalmának nehézség nélkül történő beazonosítását. Adott esetben ez a feltétel teljesült, az egyedi szerződés kereszthivatkozásokat tartalmaz és az alperes a felperes által sem vitatottan lehetővé tette az ÁSZF megismerhetőségét, így az ÁSZF a Ptk. 205/B. § (1) bekezdése szerint a szerződés részévé vált.

Az árfolyamkockázat viselésének kötelezettsége a szerződés jellegéből, devizaalapúságából, valamint az ÁSZF 7/A. pontjának a törlesztőrészlet változás körében ismertetett deviza vételi és eladási árfolyam különbségére vonatkozó kitételéből következik, mert a kockázat a folyósított kölcsön CHF-ben történő kiszámításában és a törlesztőrészlet különbözet összegének meghatározásában jelentkezik, amely árfolyamkülönbözetet a felperes a felek által nem vitatottan összegszerű korlátozás nélkül vállalt viselni.

Az árfolyamkockázat viselését előíró szerződési feltétel tisztességtelenségét az uniós jog alkalmazása mellett kell megítélni, amely uniós jog, a 93/13/EGK irányelv elsőbbséget élvez minden tagállamban. Ebből következően a nemzeti, adott esetben az Irányelv átültetéséről gondoskodó jogszabályokat az EUB C-14/83. számú Sabine von Colson ítéletében kifejtettek szerint a bíróságok az Irányelv szövegének és céljának megfelelően kötelesek értelmezni. Az Irányelvet az

Európai Unió Bírósága értelmezheti, és az értelmezés tárgyában meghozott EUB ítéletek - ahogy az a C-92/11. számú RWE ítélet 58. pontjából egyértelműen kitűnik - mintegy jogegységi határozat jellegével kötelezőek a nemzeti bíróságok számára, amelyeket a nemzeti bíróságoknak minden ügyben alkalmazniuk kell úgy, ahogy az uniós jogot kezdettől fogva értelmezni és alkalmazni kellett volna. A nemzeti bíróságoknak az EUB ítéleteiből levonható tartalommal kell tehát az uniós jogot alkalmazni, aminek során az EUB ítéletek autonóm értelmezésére jogosultak, amely értelmezésben az eljáró nemzeti bíróságot az EUB C-118/17. számú Dunai ítélet 60. és 64. pontjaiból, valamint a rendelkező rész 2. pontjából következően semmilyen más magyar bíróság értelmezése nem köti és más bíróságok álláspontja nem is helyettesítheti a releváns EUB ítéletek konkrét ügyben való alkalmazását és értelmezését.

Vitás volt a perben, hogy az „Indítson velünk” elnevezésű, az árfolyamkockázatra vonatkozó további tájékoztatót megkapta-e a felperes. Az alperes pedig az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően nem bizonyította, hogy a saját állítása szerinti kockázatfeltárással egészült volna ki az ÁSZF 7. és 7/A. pontja, márpedig ez a bizonyítási kötelezettség őt terhelte, mert a C-449/13. számú CA Consumer SA ítélet 29-31. pontjaiból és a rendelkező rész 1) pontjából egyértelműen az következik, hogy önmagában a fogyasztónak valamely tájékoztatás átvételére vonatkozó elismerő nyilatkozata nem mentesíti a pénzügyi szolgáltatót annak bizonyítása alól, hogy mi volt az a konkrét tájékoztató, amit átadott és hogy a tájékoztatás az előírásoknak megfelelt, mert mindig képesnek kell lennie arra, hogy ezt más módon is bizonyítsa. Adott esetben sem lett volna akadálya annak, hogy az alperes a perben állított tájékoztatót vetesse át a felperessel, aminek aláírása a tájékoztatás átadását igazolta volna. Ehhez képest az alperes nem azt az okiratot vetette át, amivel a tájékoztatás állítólag lezajlott, hanem egy közbenső, további elismerő nyilatkozatot foglalt a megállapodás megnevezésű okiratba arról, hogy a felperes megismerte az alperes gépjármű-finanszírozásra vonatkozó, a kölcsönkérelem benyújtásakor hatályos valamennyi feltételét. Az alperes által előre megfogalmazott említett szabványzáradék nem alkalmas annak alátámasztására, hogy az árfolyamkockázatról szóló előzetes tájékoztatást a felperes megkapta. Ebből viszont az következik, hogy nem lehetett azt megállapítani, hogy az alperes által állított további tájékoztatás a szerződéskötés előtt megtörtént, így az ítéletábra az ÁSZF 7. és 7/A. pontjából indult ki és abból, hogy további, ezt kiegészítő, ennél kimerítőbb tájékoztatás nem volt.

Mindezekhez képest azt kellett a továbbiakban vizsgálni, hogy az árfolyamkockázat telepítésével kapcsolatos szerződési feltétel tisztességtelen-e, és amennyiben igen, annak mi a következménye, és ezek a következmények levonhatók-e még vagy sem.

A felperes azt vállalta a szerződésben, hogy ha bármely okból a forint átmenetileg előre nem látható mértékben gyengül, vagy a gyengülés tartós és olyan mértékű, hogy a teljes futamidő alatt a kölcsön drágább lesz, mint amilyen a forintkölcsön lett volna, akkor is, még hozzá bármely, akár a jövedelmi vagyoni viszonyait meghaladó mértékben megfizeti az így adódó tartozást. Amennyiben a szerződési feltétel világos, azaz nyelvtanilag érthető lett volna, a vállalt kötelezettségnek ezt a tartalmát kellett volna egyértelműen visszaadnia, ami nem teljesült. Abból kiindulva, hogy a felperes a 6/2013. számú jogegységi határozatban foglaltakra tekintettel köztudomású és személyében is követett célként a forintkölcsönhöz képest kedvezőbb kamatozású és ezáltal olcsóbb kölcsönhöz kívánt jutni, nem feltételezhető, hogy e céllal teljesen ellentétesen és ezt fel is ismerve mégis olyan szerződési konstrukció mellett döntött, ami a cél teljesülését megghiúsítja. A szerződéskötés körülményei alapján olyan korlátlan fizetési kötelezettséget, amely kiterjedt volna a törlesztőrészek bármely okból való és bármilyen mértékű növekedésére, nyilván nem vállalhatott, mert a devizaalapú szerződéssel elérni kívánt céljával eleve ellentétes lett volna.

Az ítéletábra szerint nem helytálló az a megközelítés, amely szerint az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel világosságát és érthetőségét csak a Hpt. 203. § (6)-(7) bekezdéseiben előírt tájékoztatásra tekintettel kellene vizsgálni, míg a Ptk. 209. § (2) bekezdését figyelmen kívül lehet hagyni. Az említett feltétel a tájékoztatás milyenségétől teljesen függetlenül sem lehetett világos és érthető és a gazdasági következményeit illetően átlátható, mert ahhoz, hogy az előbbi feltételt érthetőnek lehessen minősíteni a C-96/14. Van Hove ítéletben foglalt konjunktív feltételeknek kellett volna teljesülnie, vagyis a feltétel alapján a felperesnek is meg kellett volna tudni ismerni az árfolyamkockázatból eredő fizetési kötelezettségére vonatkozó mechanizmus és az egyéb fizetési kötelezettséget eredményező feltételek működési mechanizmusa közötti összefüggést. Ezt a követelményt pedig az ÁSZF 7. és 7/A. pontja, de még a felperessel meg nem ismertetett előzetes tájékoztatás sem elégíti ki, ami önmagában következik az a C-51/17. számú Ilyés ítélet 4) kérdésre adott válaszából, ami szerint az egyoldalú módosítási jogra és az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltételek szerződéskötéskori hatása nem hagyható figyelmen kívül az árfolyamkockázat átláthatóságának megítélése kapcsán. A perbeli szerződés árfolyamrést, egyoldalú módosítási jogot és az árfolyamkockázat korlátlan viselésének kötelezettségét is tartalmazta, és e három szerződési feltételből együtt nem volt átlátható a szerződéskötéskor a gazdasági következmény és ezeknek a mechanizmusoknak az egymásra hatása sem. A felperes az említett három szerződési feltétel mellett nem tudta megállapítani és ellenőrizni, hogy az aktuális fizetési kötelezettsége összegszerűen melyik feltételre visszavezethetően és hogyan változott, ezeknek az együtthatása, működése egyáltalán nem volt az ítéletábra szerint felismerhető.

Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltétel azért sem lehetett világos, mert amint az a 2014/17/EU irányelv (4) preambulum-bekezdéséből kitűnik az irányelv megalkotását éppen az indokolta, hogy a kedvezőbb kamatozás ellenében a fogyasztók tömegei választották az idegen devizában felvett konstrukciót, amelynek a kockázatait nem értették meg, a konstrukció elterjedése piaci és szabályozási hiányosságokra vezethető vissza. A preambulum - amely egy uniós jogi aktusnak az uniós jogi szabályozás keletkezését alátámasztó megállapítása - maga állapítja meg, hogy nem volt világos és érthető a fogyasztók tömegei számára a kockázat. Az uniós jogalkotó tehát az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjével nézve arra a következtetésre jutott, hogy nem világos és érthető a korlátlan fizetési kötelezettséget érintő tájékoztatás, ehhez képest a jelen perben nincs olyan többlet-tényállási elem, amiből azt a következtetést lehetne levonni, hogy a felperes viszont megértette azt.

A világos és érthető megfogalmazás hiányában tehát a szerződési feltétel tisztességtelensége vizsgálható és az egyensúlytalanság két okból is megállapítható. Egyrészt a 2014/17/EU irányelv a hatálybalépését követő időre a korlátlan kockázattal járó szerződési konstrukciót tiltja, mert vagy jogszabályban kell a kockázat mértékét meghatározni, vagy a kockázatkezelés lehetőségét kell a fogyasztónak biztosítani [23. cikk], vagyis azt a jogot, ami a perbeli szerződésből hiányzott, nevezetesen, hogy a felperes a saját keresménye szerinti devizanemre, forintra válthassa át az alkalmazandó devizanemet és ezzel az elviselhetetlenné vált kockázatot legalább a jövőre nézve megszüntethesse. A szerződés a felperes számára ilyen jogot nem biztosított, ugyanakkor az alperes a maga számára az egyoldalú módosítási jogot a korlátlan kockázat mellett is biztosította, ami nyilvánvaló egyensúlytalanságot idézett elő. Az említett irányelv ugyan nem volt még hatályban a szerződéskötés időpontjában, de az nyilvánvaló, hogy ami az irányelv hatálybalépése után kötelező jogszabályi előírás, annak az ellenkezője a jogszabály hatálybalépése előtt sem lehetett tisztességes és egyensúlyban lévő helyzet.

Az egyensúlytalan helyzet az EUB C-226/12. számú Konstruktora Principadó SA ítéletében és a C-411/15. Aziz ítéletében kifejtettek szerint is fennáll. Az előbbi értelmező ítéleteiben az EUB általános érvennyel úgy értelmezte a jelentős egyenlőség fogalmát a 93/13/EGK irányelvben, hogy az alkalmazandó nemzeti joghoz képest a feltétel által jelentősen sérül a fogyasztó helyzete akár úgy, hogy szűkebbé válik a jogainak tartalma, akár úgy, hogy korlátozzák e jogai gyakorlását, akár pedig úgy, hogy olyan további többletkötelezettséggel terhelik, amelyek a nemzeti jog szabályai alapján nem terhelnék. Adott esetben az egyensúlytalanság már önmagában abból az okból megállapítható, hogy a szerződési feltétel megfosztotta annak lehetőségétől a felperest, hogy a pénzügyi válság okozta forintleértékelődés körülményei között az adott szerződés bíróság általi módosítását eredménnyel kérje. A Ptk. 241. §-a alapján ugyanis akkor lehet kérni a szerződés bírói úton való módosítását tartós jogviszonyok esetén, ha a szerződéskötést követően olyan körülményváltozás áll be, amelynek folytán az egyik fél lényeges méltányos érdekét a szerződés sérti. A felperes azzal, hogy bármely okból bekövetkező, bármilyen mértékű árfolyamváltozással összefüggésben korlátlan fizetési kötelezettséget vállalt, elesett attól, hogy a bírói szerződésmódosítást eredménnyel kérje, mert az ítélezési gyakorlat szerint, ha az eredeti szerződésben vállalt kötelezettségvállalás bármilyen okból bekövetkező bármilyen változásra kiterjed, akkor nincs és nem is lehet a bírói szerződésmódosítás egyik feltételét jelentő utólagos körülményváltozás. Ha pedig az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a felperesre telepítő feltételek miatt nem tudott volna a felperes a Ptk. 241. §-a szerinti bírói szerződésmódosítás jogával élni, akkor ez a jogi helyzetének kedvezőtlenebbé válását és jelentős egyenlőtlenség kialakulását eredményezi.

A szerződésnek az árfolyamkockázat korlátlan viselésének kötelezettségét a felperesre telepítő feltétele ezért a kifejtett indokok szerint nem világos és nem érthető, továbbá a szerződő felek viszonyában egyensúlytalan helyzetet teremt, ami miatt tisztességtelen. A felperes keresete azonban ennek ellenére a következő indokok miatt nem teljesíthető.

A szerződés érvénytelenségét mindig a megkötése időpontjára vonatkoztatva kell vizsgálni, amiből viszont nem következik, hogy az ezt követően bekövetkezett változásokat nem kell és nem lehet figyelembe venni. Adott esetben nem volt figyelmen kívül hagyható, hogy a felek a gazdasági világválság kitörését követően, 2009. március 12-én módosították a szerződést, áttérve a fix törlesztőrészletű változó futamidejű konstrukcióra. Ezzel egyrészt kezelték a forint leértékelődése miatti törlesztőrészlet emelkedésből a felperesre háruló terheket, másrészt pedig korlátozták az árfolyamváltozásból a felperesre háruló korlátlan fizetési kötelezettséget. A szerződésmódosítás tartalma nem kétséges abban, hogy a 120 hónapos futamidő helyett maximum 156 hónapig kellett a felperesnek ugyanazt a törlesztőrészletet fizetni és a futamidő-hosszabbodás lehetősége 2019-2021. között merülhetett fel. A 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) 4. § (1) bekezdése az egyoldalú módosítási jog tisztességtelenségének vélelmét állította fel, amely vélelem az alperes által indított perben meghozott keresetet elutasító erga omnes hatályú ítélet folytán megdönthetlenné vált. Ebből a szerződésmódosításra nézve az következett, hogy amennyiben a maximum hároméves futamidő hosszabbodás megtörtént volna, az már csak az árfolyamkockázat miatt következhetett volna be, vagyis a szerződésmódosítás szerint 36x24.988 forint összegben, 899.568 forintban volt maximálva az árfolyamkockázatból a felperesre háruló többletfizetési kötelezettség. Ahhoz, hogy ezt egyensúlytalannak lehessen tekinteni a felperes terhére, azt kellett volna előadni és vizsgálhatóvá tenni, hogy ha nem devizaalapú, hanem forintszerződést kötött volna BUBOR és kamatfelár alkalmazásával, úgy keletkezett volna-e és milyen visszafizetési kötelezettsége és ehhez képest valóban drágábbá vált-e a perbeli kölcsön vagy nem. Adott esetben ugyanis egyensúlytalan helyzetet az idézhet elő, hogy miközben a felperes abban a hiszemben volt,

hogy a forintszerződésnél olcsóbb szerződést köt, valójában egy tisztességtelen feltétel folytán drágább és kockázatosabb kölcsönhöz jutott. Az előbbieket megállapításához szükséges peradatok nem álltak rendelkezésre, a felperes arra tényállítást nem tett, következésképpen a módosítás előtti szerződésben vállalt korlátlan árfolyamkockázat-viselési kötelezettségre hivatkozott és adatok hiányában azt sem lehetett tudni, hogy a felperes a felmondásig a 899.568 forinthez képest pontosan és ténylegesen milyen összeget teljesített árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettségként.

A felperes a saját túlfizetését eleve helytelen elszámolással határozta meg, mert szerinte a szerződésben meghatározott forint törlesztőrészeket köteles fizetni a jegybanki alapkamattal növelten. Ehhez képest az árfolyamkockázatból származó fizetési kötelezettséget a felperesre hárító szerződési feltétel tisztességtelenségéhez fűződő uniós jogi következmény - miszerint ez a feltétel nem köti a felperest - nem alkalmazható, mert ha a szerződés elsődleges tárgyát meghatározó feltétel a tisztességtelen, akkor annak a kiesése azzal járna, hogy a szerződés önazonossága szűnne meg, azaz forintszerződéssé válna az egyébként a Kúria 6/2013. számú Polgári jogegységi határozatában foglaltak szerint is önálló szerződéstípust jelentő deviza alapú szerződés. A felek nem akartak forint alapú szerződést kötni, az elsődleges tárgy pedig nem kerülhet ki maradék nélkül a szerződésből, ahogy arra az EUB is rámutatott a C-118/17. számú Dunai ítélet 52. pontjában, továbbá a C-260/18. számú Dziubak ítélet 44. és 52. pontjában, miszerint jogilag nem maradhat fent az árfolyamkockázat nélkül a devizaalapú szerződés. Az ítéletábra szerint az érvénytelenségnek nem lehet olyan következménye, hogy maga a szerződési konstrukció alakuljon át, ugyanígy a jogkövetkezmény levonása körében sem alakulhat ki az a helyzet, hogy az egész szerződés érvénytelenségéből kiindulva a bíróság forintalapú szerződéssé alakítja át az egyébként a felek között devizaalapon megkötött megállapodást. Ebből adódóan a felperes az árfolyamkockázat alól teljes mértékben nem szabadulhat, azért sem, mert az EUB C-51/17. számú Ilyés ítélet rendelkező rész 2) pontjában megjelenő válasza azt mondja ki, hogy a DH1 törvény 3. § (2) bekezdésével a szerződésnek ex lege és ex tunc hatállyal a részévé tett MNB árfolyam nem kerülhet ki a szerződésből. Az MNB árfolyamnak pedig csak akkor van szerepe, ha a szerződés deviza alapú és ezt a kógens rendelkezéssel a szerződés részévé tett elemet sem lehet figyelmen kívül hagyni. Mindebből következően a kereset azért sem teljesíthető, mert a felperes az állított túlfizetését helytelen elszámolással határozta, miközben az árfolyamkockázat viselése alól teljes egészében nem mentesülhet.

Az ítéletábra szerint a fentiekén kívül a szerződésmódosítással - ami a Ptk. 240. §-a szerint önálló szerződés is egyben - létrejött megállapodás miatt a kereset eleve nem teljesíthető a következő okból. A Ptk. 2. § (2) bekezdése egyértelműen kijelöli a joggyakorlás kereteit, miszerint a törvényben biztosított jogok szabad gyakorlása csak a jogok társadalmi rendeltetésének megfelelő keretben biztosított és ezen belül lehetséges. Adott esetben a felperes minden további nélkül megtehetette volna, hogy a jelen perben előadott álláspontjára, a 2008. augusztus 9-i szerződés teljes érvénytelenségére hivatkozással visszautasítja az alperes szerződésmódosítási ajánlatát, azonban ezzel a lehetőséggel nem élt. A számára egyébként előnyös szerződésmódosítást kifejezetten elfogadta, a szerződésből származó kötelezettségét a módosított tartalomnak megfelelően teljesítette 2017-ig, és a rendelkezésre álló adatok alapján a per megindítását megelőzően nem közölte azt az alperessel, hogy a 2008. évi szerződést érvénytelennek tekinti. Ilyen körülmények mellett az alperes alappal tekinthette úgy, hogy a felperes a módosítást követően már nem kíván a perben felhozott jogi érvekre hivatkozni, vagyis nem tekinti a szerződést érvénytelennek, hiszen módosítani csak érvényes szerződést lehet. Nem minősül rendeltetésszerű joggyakorlásnak a szerződés közös megegyezéssel való módosítását követően arra alapítani keresetet, hogy a módosítást megelőző

szerződés teljesen érvénytelen, mert nem lehet a másik szerződő felet olyan hitben tartani, az ajánlat vissza nem utasítása, elfogadása révén, hogy a fogyasztó a szerződés számára előnyös módosítását - adott esetben a kockázat maximalizálását és a fix törlesztőrészletet - elfogadja, majd ezzel teljesen ellentétesen mégis pénzkövetelést támaszt az alperessel szemben az eredeti szerződés érvénytelenségét állítva, amire a másik félnek a szerződésmódosítást követően nem kellett számítania. Az ítélet tábla szerint a fentiekben kifejtettek miatt meg nem engedett joggyakorlás csak a kereset elutasítására vezethet.

Az ítélet tábla minderre figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a kifejtett eltérő indokokkal helybenhagyta.

Az ítélet tábla észlelte, hogy az elsőfokú bíróság az ítélet rendelkező részében a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (a továbbiakban: Kmr.) 15. § (3) bekezdésében foglaltak ellenére az állam által viselendő illetéket összecszerűen nem jelölte meg, amely hiányt az ítélet tábla a Pp. 253. § (3) bekezdése utolsó fordulatának alkalmazásával hivatalból pótolta.

Az eredménytelenül fellebbező felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint nem igényelhetette másodfokú perköltsége megtérítését és köteles az alperes jogtanácsosi munkadíjból álló, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése szerint megállapított perköltségének megtérítésére.

A le nem rótt, a marasztalási kereset, mint illetékalap figyelembevételével megállapított fellebbezési illetéket a felperes személyes költségmentessége folytán a Kmr. 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2021. február 9.

Dr. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

. Matosek Edina s.k.. Benedek Szabolcs s.k.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül: